

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 184/2020-42

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 1. decembra 2020 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a zo sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara (sudca spravodajca) prerokoval prijatú ústavnú sťažnosť sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátom JUDr. Jozefom Veselým, Mierová 715/1, Veľký Krtíš, vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Pezinok sp. zn. 5 C 120/2008 z 22. októbra 2018 v spojitosti s uznesením Okresného súdu Pezinok sp. zn. 5 C 120/2008 z 31. júla 2018 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Pezinok sp. zn. 5 C 120/2008 z 22. októbra 2018 p o r u š e n é b o l i .

2. Uznesenie Okresného súdu Pezinok sp. zn. 5 C 120/2008 z 22. októbra 2018 z r u š u j e a v e c v r a c i a Okresnému súdu Pezinok na ďalšie konanie.

3. Okresný súd Pezinok je p o v i n n ý nahradiť [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 640,65 € (slovom šesťstoštyridsať eur a šesťdesiatpäť centov) na účet jeho právneho zástupcu, a to advokáta [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti [REDAKOVANÉ] n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého rozhodnutia a sťažnostná argumentácia

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 184/2020-16 z 28. apríla 2020 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie v celom rozsahu ústavnú sťažnosť sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Pezinok (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 5 C 120/2008 z 22. októbra 2018 (ďalej len „napadnuté uznesenie“) v spojitosti s uznesením okresného súdu sp. zn. 5 C 120/2008 z 31. júla 2018.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že okresným súdom bolo pod sp. zn. 5 C 120/2008 vedené konanie v spore žalobkyne [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalobkyňa“), proti žalovaným, a to sťažovateľovi ako žalovanému v 1. rade a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], obaja [REDAKOVANÉ] ako žalovaným v 2. a 3. rade, o určenie neplatnosti kúpnej zmluvy.

3. Okresný súd rozsudkom sp. zn. 5 C 120/2008 z 9. apríla 2018, a to jeho druhým výrokom, priznal sťažovateľovi nárok na náhradu trov konania proti žalobkyni v rozsahu 100 %.

4. Okresný súd uznesením sp. zn. 5 C 120/2008 z 31. júla 2018 rozhodol, že výška náhrady trov konania v zmysle rozsudku okresného súdu sp. zn. 5 C 120/2008 z 9. apríla 2018, ktorý nadobudol právoplatnosť 26. júna 2018, predstavuje sumu 501,06 €, ktorú je žalobkyňa povinná zaplatiť sťažovateľovi na účet jeho právneho zástupcu do troch dní odo dňa nadobudnutia právoplatnosti tohto uznesenia.

5. Sťažovateľ podal proti uzneseniu okresného súdu sp. zn. 5 C 120/2008 z 31. júla 2018 sťažnosť, ktorá bola napadnutým uznesením okresného súdu zamietnutá.

6. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti namieta, že okresný súd pri rozhodovaní o výške náhrady trov vychádzal z nesprávneho právneho posúdenia veci, čím podľa jeho názoru došlo k porušeniu jeho práva na spravodlivý proces. Závery okresného súdu považuje za svojvoľné a neudržateľné.

7. Sťažovateľ poukazuje na skutočnosť, že podaním z 29. mája 2018 si vyčíslil náhradu trov konania v sume 1 447,82 €, a to v súlade s ustanoveniami vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). V tomto kontexte uvádza:

„... tarifnou hodnotou je kúpna cena uvedená v kúpnej zmluve zo dňa 07.03.2002, ktorá predstavovala sumu 529.930,00 Sk (17.590,45 €), a v zmysle § 10 ods. 1 advokátskej tarify je preto základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby 336,94 €.

Žalovaný 1. vychádzal z hodnoty nehnuteľnosti, kde sa jednalo o spor ohľadne určenie neplatnosti kúpnej zmluvy, a uplatnil si trovy za 2 úkony právnej služby...

... Z odôvodnenia uznesenia zo dňa 22.10.2018 vyplýva, nakoľko v prejednáwanej veci išlo o určenie neplatnosti zmluvy o prevode vlastníctva bytu, súd s prihliadnutím

na judikatúru Najvyššieho súdu SR 5M Cdo/9/2010 má za to, že je potrebné v každej veci skúmať, či je možné hodnotu veci alebo práva vyjadriť v peniazoch.

Súd uviedol, že v danom prípade nie je možné hovoriť o konkrétnom práve, resp. veci, keďže účelom podaného návrhu bolo vysloviť záver o neplatnosti právneho úkonu ako takého, ktorého predmetom bol prevod bytu. V prípade konania vo veci samej súd posudzoval právny úkon – prevod bytu – bez ohľadu na to, že jeho predmetom bola nehnuteľnosť. Z vyjadrenia súdu taktiež vyplýva, že podľa jeho názoru z hodnoty veci by bolo možné vychádzať v prípadoch žaloby napr. na určenie vlastníctva k veci.“

8. Sťažovateľ argumentuje, že z gramatického, logického a systematického posúdenia ustanovení vyhlášky, ktoré cituje, možno vyvodiť záver, že pokiaľ je vec, právo alebo plnenie, ktoré je predmetom daného súdneho sporu, peniazmi oceníteľné, potom sa táto čiastka (suma) považuje za základ pre tarifnú hodnotu, a to aj vo veciach určenia (ne)platnosti právneho úkonu, pretože citovaný právny predpis dôkladne rozlišuje situácie pre náhrady trov konania, kedy je predmet sporu peniazmi oceníteľný a kedy nie je.

9. Sťažovateľ v tejto argumentačnej línii poukazuje na nález ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 176/2017 z 31. mája 2017, z ktorého právnych záverov podľa jeho názoru vyplýva, že okresný súd v jeho právnej veci nepostupoval správne, keď na predmet konania aplikoval § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky, ale mal aplikovať § 10 ods. 1 a 2 vyhlášky vzhľadom na to, že „spor je oceníteľný peniazmi“.

10. Sťažovateľ namieta nesprávne právne posúdenie aj vo vzťahu ku skutočnosti, že okresný súd mu nepriznal cestovné a náhradu za stratu času za úkon právnej služby – prevzatie a prípravu právneho zastúpenia podľa § 13 ods. 1 písm. a) vyhlášky. V tejto súvislosti uvádza: „Aj napriek tomu, že súd priznal právnemu zástupcovi právny úkon prevzatie a príprava zastúpenia (aj keď v nižšej miere), nepriznal mu cestovné a náhradu za stratu času, kde sa bol preukázateľne oboznámiť so spisom a vyhotovil si fotokópie vo výške 7,82 €. Takéto nahliadnutie do spisu, ktoré bolo vykonané v rámci oboznámenia sa s vecou, teda v rámci prvého úkonu právnej služby prevzatie a príprava zastúpenia bol úkon vykonaný účelne a bol potrebný na riadne prevzatie veci advokátom.“

Nie je následne zrejmé, prečo by súd nemal akceptovať takýto úkon spolu s nahliadnutím do spisu, kde uvedené náklady boli vynaložené účelne a advokát sa musel oboznámiť so spisom pred nariadením termínom pojednávania.“

11. Z týchto dôvodov je podľa názoru sťažovateľa napadnuté uznesenie okresného súdu v spojení s jeho uznesením sp. zn. 5 C 120/2008 z 31. júla 2018 ústavne neudržateľné, t. j. vykazuje znaky svojvôle, arbitrárnosti, nedostatočného odôvodnenia, kde výklad práva všeobecným súdom je taký, že popiera účel a zmysel príslušných zákonných noriem.

12. Vzhľadom na uvedené sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd vo veci samej nálezom rozhodol:

„1. Základné právo sťažovateľa: [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], bytom [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Pezinok zo dňa 22.10.2018, č. k. 5C/120/2008-207 v spojitosti s uznesením Okresného súdu Pezinok zo dňa 31.07.2018, č. k. 5C/120/2008-182 porušené bolo.

2. Uznesenie Okresného súdu Pezinok zo dňa 22.10.2018, č. k. 5C/120/2008-207 v spojitosti s uznesením Okresného súdu Pezinok zo dňa 31.07.2018, č. k. 5C/120/2008-182 sa zrušuje a vec sa vracia Okresnému súdu Pezinok na ďalšie konanie.

3. Okresný súd Pezinok je povinný uhradiť sťažovateľovi trovy konania v sume 415,51 € na účet jeho právneho zástupcu advokáta [REDAKOVANÉ] do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

13. Po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval okresný súd na vyjadrenie k ústavnej sťažnosti a zároveň ho vyzval, aby ústavnému súdu oznámil, či trvá na ústnom pojednávaní vo veci.

14. Predseda okresného súdu vo vyjadrení sp. zn. Spr 64/20 z 29. júna 2020 súhlasil s upustením od ústneho pojednávania a predložil vyjadrenie zákonnej sudkyne. Zákonná sudkyňa vo vyjadrení poukázala na skutočnosť, že trvá na svojom odôvodnení napadnutého uznesenia.

15. Ústavný súd listom z 10. novembra 2020 zaslal sťažovateľovi vyjadrenie okresného súdu s možnosťou zaujať k nemu v lehote určenej ústavným súdom stanovisko. Sťažovateľ vo svojom vyjadrení, ktoré bolo ústavnému súdu doručené 20. novembra 2020, uviedol, že zákonná sudkyňa nepredložila žiadne relevantné argumenty, ktoré by vyvrátili právne posúdenie veci, ktoré predostrel vo svojej ústavnej sťažnosti. Zotrvával na svojom sťažnostnom návrhu a ústavnému súdu oznámil, že súhlasí, aby sa v jeho veci upustilo od ústneho pojednávania.

16. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou, stanoviskom okresného súdu, replikou sťažovateľa, ako aj s obsahom spisu dospel k záveru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

17. Ústavný súd listom z 12. októbra 2020 podľa § 126 zákona o ústavnom súde upovedomil o podanej ústavnej sťažnosti žalobkyňu ako zúčastnenú osobu s možnosťou vyjadriť sa k nej v lehote 10 dní od doručenia tohto upovedomenia. Ústavný súd konštatuje, že žalobkyňa ako zúčastnená osoba svoje právo vyjadriť sa v konaní pred ústavným súdom nevyužila.

III.

Právomoc ústavného súdu a relevantná právna úprava

18. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

19. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom stanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy, ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

20. Podľa § 133 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, v náleze uvedie, ktoré základné práva a slobody boli porušené, ktoré ustanovenia ústavy, ústavného zákona alebo medzinárodnej zmluvy boli porušené a akým právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené základné práva a slobody.

21. Podľa § 133 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd zruší rozhodnutie alebo opatrenie, ktorým boli porušené základné práva a slobody sťažovateľa. Ústavný súd zruší aj iný zásah, ktorým boli porušené základné práva a slobody sťažovateľa, ak to pripúšťa povaha zásahu.

22. Podľa § 133 ods. 2 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

23. Podľa § 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd zruší právoplatné rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah a vec vráti na ďalšie konanie, ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je povinný vec znova prerokovať a rozhodnúť. V tomto konaní alebo postupe je viazaný právnym názorom ústavného súdu.

24. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

25. Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený.

IV.

Ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a posúdenie veci ústavným súdom

26. Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05). Posúdenie veci všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (I. ÚS 13/00, I. ÚS 115/02, I. ÚS 139/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

27. Súčasťou procesných záruk spravodlivého rozhodnutia, resp. minimálnych garancií procesnej povahy, je taktiež právo na odôvodnenie súdneho rozhodnutia, kde je povinnosťou všeobecného súdu uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať tak skutkovej, ako i právnej stránky rozhodnutia.

28. Rozhodovanie o náhrade trov konania je integrálnou súčasťou súdneho konania, a preto všeobecný súd pri poskytovaní súdnej ochrany podľa čl. 46 ods. 1 ústavy môže rozhodnutím, ako aj postupom predchádzajúcim jeho vydaniu, ktorý nie je v súlade so zákonom (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy), porušiť základné právo sporovej strany na súdnu ochranu (obdobne II. ÚS 56/05). Obsahom práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je *ratione materiae* aj právo na rozhodnutie o trovách konania, resp. o náhrade trov konania v súlade so zákonom (Robins c. Spojené kráľovstvo z 23. 9. 1997).

29. V prípadoch, keď sťažovatelia namietajú porušenie svojich ústavou garantovaných práv rozhodnutím všeobecného súdu týkajúcim sa náhrady trov konania, je ústavný súd vo svojej doterajšej judikatúre zdržanlivý, keďže problematika trov konania má vo vzťahu k predmetu konania pred všeobecnými súdmi akcesorickú povahu, a preto sa k zrušeniu napadnutého výroku o trovách konania uchýľuje iba výnimočne, napr. keď zistí, že v posudzovanej veci došlo k extrémnemu zásahu do základného práva na súdnu ochranu (spravodlivý proces), alebo ak zistí, že zároveň došlo k neprípustnému zásahu aj do iného základného práva (porovnaj m. m. II. ÚS 78/03, II. ÚS 31/04, IV. ÚS 45/06, I. ÚS 156/2010, IV. ÚS 40/2011).

30. Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktorú tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonáva (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy). Do obsahu základného práva na súdnu a inú právnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon (IV. ÚS 77/02, III. ÚS 63/06). Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, ktorý predpokladá použitie ústavne súladne interpretovanej platnej a účinnej normy na zistený stav veci.

31. Prípady, v ktorých nesprávna aplikácia jednoduchého práva všeobecným súdom má za následok porušenie základných práv a slobôd, sú tie, v ktorých táto nesprávna aplikácia jednoduchého práva je spätá s konkurenciou jednotlivých noriem tohto práva, prípadne s konkurenciou rôznych interpretačných alternatív, v ktorých sa odráža kolízia ústavných princípov, a naostatok za také možno považovať aj prípady svojvoľnej aplikácie jednoduchého práva. Pojem svojvôle možno interpretovať na prípady, keď všeobecný súd urobí taký výklad použitej právnej normy, ktorý je v extrémnom rozpore s právom na súdnu ochranu a princípom spravodlivosti, alebo ho urobí v inom než zákonom ustanovenom a v právnom myslení konsenzuálne akceptovanom význame či bez bližších nerozpoznateľných kritérií (I. ÚS 533/2016). O svojvôli (arbitrárnosti) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (III. ÚS 264/05, ZNaU 100/2005).

32. Do práva na spravodlivý proces však nepatrí právo sporovej strany, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov, teda za porušenie tohto základného práva nemožno považovať neúspech (nevyhovenie návrhu) v konaní pred všeobecným súdom (napr. I. ÚS 8/96, III. ÚS 197/02, III. ÚS 284/08). Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že všeobecné súdy zistia (po vykonaní dôkazov a ich vyhodnotení) skutkový stav a po použití relevantných právnych noriem vo veci rozhodnú za predpokladu, že skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné a že neboli prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces.

33. Všeobecný súd musí vykladať a používať ustanovenia na vec sa vzťahujúcich zákonných predpisov v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu. Aplikáciou a výkladom týchto ustanovení nemožno toto ani iné základné práva obmedziť spôsobom zasahujúcim do ich podstaty a zmyslu. Z tohto hľadiska musí všeobecný súd pri výklade a aplikácii príslušných právnych predpisov prihliadať na spravodlivú rovnováhu pri poskytovaní ochrany uplatňovaným právam a oprávneným záujmom účastníkov konania (obdobne napr. III. ÚS 271/05, III. ÚS 78/07). Princíp spravodlivosti a požiadavka

materiálnej ochrany práv sú totiž podstatnými a neopomenuteľnými atribútmi právnej ochrany (predovšetkým súdnej) v rámci koncepcie materiálneho právneho štátu.

34. Skutočnosť, že ústavný súd rozhodnutia o trovách konania meritórne preskúmava iba výnimočne, ešte neznamená, že takýmito rozhodnutiami by nemohlo dôjsť k porušeniu práv sťažovateľov. Ústavný súd už v minulosti rozhodol o porušení práv sťažovateľov rozhodnutiami všeobecných súdov o trovách konania, a to napríklad v prípadoch nerešpektovania príslušných ustanovení zákona, resp. vyhlášky a tiež v prípade nedostatočného odôvodnenia právnych záverov všeobecného súdu (m. m. III. ÚS 54/2019).

35. Uvedené zásady týkajúce sa odôvodnenia súdneho rozhodnutia a vzťahu ústavného súdu a všeobecných súdov pri ochrane ústavnosti, ktoré možno vyvodiť z doterajšej konštantnej judikatúry ústavného súdu, boli relevantné aj v danej veci. Preto z týchto hľadísk posudzoval ústavný súd aj sťažovateľom napadnuté uznesenie okresného súdu.

36. Z odôvodnenia napadnutého uznesenia okresného súdu (bod 16 pozn.) vyplýva, že tento výšku hodnoty tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby určil ako 1/13 výpočtového základu, keďže vychádzal z § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky.

37. Okresný súd poukázal na skutočnosť, že v danom prípade nemožno hovoriť o konkrétnom práve, resp. veci, keďže účelom podanej žaloby bolo vysloviť záver o neplatnosti právneho úkonu ako takého, ktorého predmetom bol prevod bytu. V prípade konania vo veci samej sa posudzoval právny úkon – prevod bytu, a to bez ohľadu na to, že jeho predmetom bola nehnuteľnosť. Ďalej poukázal na skutočnosť, že účelom právnej služby nebolo dosiahnuť určenie vlastníckeho práva k veci, ale iba určiť, že právny úkon je neplatný. Okresný súd na základe uvedeného dospel k záveru, podľa ktorého vyšší súdny úradník správne aplikoval za jeden úkon právnej služby 1/13 výpočtového základu, avšak správne mal túto určiť v zmysle § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky [vyšší súdny úradník aplikoval § 11 ods. 1 písm. c) vyhlášky, pozn.].

38. Základom sťažovateľovej argumentácie je tvrdenie, že okresný súd vec nesprávne právne posúdil, keď na predmet konania aplikoval § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky, ale mal aplikovať § 10 ods. 1 a 2 vyhlášky s poukázaním na skutočnosť, že „*spor je ocniteľný peniazmi*“.

39. Podľa § 9 ods. 1 vyhlášky základná sadzba tarifnej odmeny sa stanoví podľa tarifnej hodnoty veci alebo druhu veci, alebo práva a podľa počtu úkonov právnej služby, ktoré advokát vo veci vykonal, ak táto vyhláška neustanovuje inak.

40. Podľa § 10 ods. 2 vyhlášky ak nie je ustanovené inak, považuje sa za tarifnú hodnotu výška peňažného plnenia alebo cena veci alebo práva, ktorých sa právna služba týka, určená pri začatí poskytovania právnej služby; za cenu práva sa považuje aj hodnota pohľadávky, hodnota záväzku a hodnota veci, o ktorej vlastníctvo sa vedie spor alebo ktorej vydanie je predmetom súdneho sporu.

41. Podľa § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby je jedna trinástina výpočtového základu, ak nie je možné vyjadriť hodnotu veci alebo práva v peniazoch, alebo ju možno zistiť len s nepomernými ťažkosťami.

42. Ústavný súd konštatuje, že pokiaľ je vec, právo alebo plnenie, ktoré je predmetom súdneho sporu, peniazmi ocniteľné, potom sa táto suma považuje za základ pre tarifnú odmenu advokáta, a to aj vo veciach určenia neplatnosti právneho úkonu. Explicitná kogentná úprava § 9 ods. 1 vyhlášky vylučuje použitie § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky. Možno teda z uvedeného vyvodiť, že pokiaľ je vec, právo alebo plnenie, ktoré je predmetom daného právneho úkonu, peniazmi ocniteľné, potom sa táto hodnota považuje za základ pre určenie tarifnej odmeny advokáta tak, ako je tomu aj v prejednávanej veci.

42.1 Ústavný súd v tejto súvislosti pripomína svoj právny názor, ktorý už vyslovil v náleze vo veci sp. zn. I. ÚS 119/2012 [publikovaný v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ZNaU ÚS SR“) pod č. 26/2012; pozn.], v zmysle ktorého ak sú vec, právo alebo plnenie, ktoré je predmetom daného súdneho sporu,

peniazmi oceniteľné, potom sa táto čiastka (suma) považuje za základ pre tarifnú hodnotu, a to aj vo veciach určenia vlastníckeho práva k takejto veci, pretože vyhláška dôsledne rozlišuje situácie pre náhrady trov konania, kedy je predmet právneho sporu o ktorom vlastníctve sa rozhoduje, peniazmi oceniteľný, a kedy nie.

42.2 Obdobne v konaní II. ÚS 226/2012 (nález publikovaný v ZNaU ÚS SR pod č. 70/2012; pozn.) ústavný súd konštatoval, že pri aplikácii príslušných ustanovení vyhlášky, upravujúcich určenie základnej sadzby tarifnej odmeny úkonu právnej služby v prípadoch, ak nie je možné hodnotu veci alebo práva vyjadriť v peniazoch alebo ak ju možno zistiť len s nepomernými ťažkosťami, je v konaniach o určovacej žalobe potrebné predovšetkým vysporiadať sa so skutočným obsahom predmetu konania, t. j. s tým, aké a či bude mať meritórne rozhodnutie súdu v tomto konaní účinky, resp. vplyv na zmenu hmotnoprávneho postavenia účastníkov tohto konania. Od týchto právnych názorov nenachádza ústavný súd dôvod sa v prejednávanej veci odchýliť.

43. Aj vo veciach o určenie neplatnosti zmluvy ide väčšinou (podľa okolností prípadu) o cenu veci alebo práva, ktoré sú peniazmi oceniteľné. V týchto veciach nejde o stanovenie hodnoty predmetu konania, ktorým je určenie neplatnosti zmluvy, ale o stanovenie hodnoty predmetu zmluvy, ktorej neplatnosť sa stala predmetom konania. Hodnota predmetu zmluvy je potom určiteľná hodnotou hnutelnej alebo nehnuteľnej veci, ktorá je peniazmi oceniteľná, alebo hodnotou záväzku – plnenia (odplaty), ak ide o iný predmet zmluvy, než je hnutel'ná alebo nehnuteľná vec (Fiačan I., Kerecman, P., Hellenbart, V., Sedlačko, F. a kol. *Vyhláška o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (advokátska tarifa). Komentár*. 1. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2015, s. 59)

44. S ohľadom na skutočnosť, že citovaný právny predpis rozlišuje situácie, kedy je predmet právneho úkonu, o ktorého platnosti je vedené súdne konanie, peniazmi oceniteľný, a kedy nie je, potom nemožno vychádzať z právneho názoru, podľa ktorého vždy, keď je predmetom konania určenie neplatnosti zmluvy, nemožno tento predmet peniazmi oceniť. Je teda potrebné v každom konkrétnom prípade skúmať, či možno predmet právneho úkonu (t. j. plnenie) oceniť a v závislosti na tom stanoviť aj výšku náhrady trov

konania. Predmetom daného sporu (určenie neplatnosti kúpnej zmluvy) je tak hodnota predmetu zmluvy, ktorá je určiteľná hodnotou nehnuteľnej veci, ktorá je nepochybne peniazmi oceniteľná. Z uvedeného dôvodu nebolo možné vychádzať z tarifnej hodnoty podľa § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky tak, ako to posúdil okresný súd. Vzhľadom na uvedené je na mieste aplikácia § 10 ods. 2 vyhlášky, keď pri náhrade trov konania sa za tarifnú hodnotu veci v tomto prípade považuje všeobecná hodnota nehnuteľnosti vymedzenej v kúpnej zmluve, ktorej určenie neplatnosti bolo predmetom daného sporu.

45. Ústavný súd už judikoval, že ak súd rozhodne o neplatnosti právneho úkonu, okresný úrad vyznačí stav pred týmto právnym úkonom [§ 34 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon) v znení neskorších predpisov]; preto tento druh žaloby je svojím spôsobom žalobou o určenie vlastníckeho práva, ktorého predmet je vždy oceniteľný peniazmi (I. ÚS 176/2017).

46. Na základe už uvedeného ústavný súd vyslovil, že okresný súd napadnutým uznesením porušil základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

47. Ústavný súd vzhľadom na skutočnosti, na základe ktorých dospel k záveru o porušení základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, už neskúmal opodstatnenosť tej časti ústavnej sťažnosti, kde sťažovateľ namieta nesprávne právne posúdenie aj vo vzťahu ku skutočnosti, že okresný súd mu nepriznal cestovné a náhradu za stratu času za úkon právnej služby – prevzatie a prípravu právneho zastúpenia, a to z dôvodu, že vo veci bude opäť konať a rozhodovať okresný súd.

48. Keďže okresný súd napadnutým uznesením porušil základné právo sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj jeho právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd zrušil toto rozhodnutie a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie (bod 2 výroku nálezu).

49. K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením okresného súdu sp. zn. 5 C 120/2018 z 31. júla 2018 a návrhu na jeho zrušenie „*v spojitosti*“ s napadnutým uznesením okresného súdu, ústavný súd riadiac sa zásadou minimalizácie zásahov do rozhodnutí všeobecných súdov tejto časti ústavnej sťažnosti nevyhoviel z dôvodu, že vo veci bude opätovne rozhodovať sudca okresného súdu, ktorý bude oprávnený a povinný v plnom rozsahu preskúmať uznesenie okresného súdu sp. zn. 5 C 120/2018 z 31. júla 2018, ktoré bolo vydané vyšším súdnym úradníkom [(§ 133 ods. 1 *a contrario* zákona o ústavnom súde); bod 4 výroku nálezu].

V.

Trovy konania

50. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

51. Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok roku 2018, ktorá bola 980 € a za I. polrok roku 2019, ktorá bola 1 062 €.

52. Ústavný súd vychádzal z obsahu spisu a priznal sťažovateľovi náhradu za tri úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti a vyjadrenie z 20. novembra 2020) v súlade § 11 ods. 3 a § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky. Odmena za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2019 (2 x 163,33 €) spolu s režijným paušálom (2 x 9,80 €) a odmena za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2020 (1 x 177 €) spolu s režijným paušálom (1 x 10,62 €) vrátane 20 % dane z pridanej hodnoty, ktorej platiteľom je právny zástupca sťažovateľa (§ 18 ods. 3 vyhlášky), spolu predstavuje sumu 640,65 € (bod 3 výroku nálezu).

53. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

54. Toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia poslednému z účastníkov konania (§ 70 ods. 1 zákona o ústavnom súde).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 1. decembra 2020

Jana Baricová
predsedníčka senátu